

11. zbierka vydavateľstva Perfekt – „My nie sme žiadne céčka“

Ján Babarík

Šťastie

- Mám len jeden lístok, - povedala som žiakom a vrava v triede razom stíchla.

Po krátkej chvíli vzácneho ticha sa rozbzučali ako nepokojné včely. Očividne sa im nepáčila predstava, že pôjde len jeden z nich.

-Viac lístkov škola nemá, - odpovedala som na ich nevyslovenú otázku. – Z každej školy pôjde jeden žiak. Odmenou pre ostatných bude, že sa namiesto vysedávania v kine budú môcť vzdelávať v milovanej škole.

Na túto zlomyseľnosť reagovali hundraním. Nechala som ich chvíľu frflať, nech si uľavia. Po jarných prázdninách majú právo na symbolickú revoltu proti školskému poriadku.

- A kto pôjde?- spýtal sa Dano Remenár, triedna hlásna trúba. – Zase Čipková, čo?

- Vylúčiť sa to nedá, - povedala som. – V zborovni sme sa o tom rozprávali a väčšina triednych učiteľov sa rozhodla obdarovať lístkom svojho najlepšieho žiaka.

- No jasné, Čipková, -zašomral Dano akože popod nos, ale dal si veľmi záležať na tom, aby ho bolo počuť až na nový Zéland.

- Ja som sa rozhodla pre inú cestu. Tento lístok, - vytiahla som zo zošita vstupenku do kina a ukázala ju triede, - dám tomu, kto mal najhoršie prázdniny. Kto mal počas prázdnin najväčšiu smolu.

Toto som nevymyslela len tak, pre srandu. Mali sme v triede novú žiačku. A hoci už s nami bola niekoľko dní, mala som pocit, že sa zatiaľ dostatočne nepredstavila. Akoby si ostatné deti neuvedomovali, čo má za sebou.

Nataša Vološinová, mala trinásť rokov a niekedy vo februári sa s rodičmi prisťahovala do Košíc z akejsi dedinky pri ukrajinskom meste Mariupol'. Po otcovi je Ukrajinka, ale mama je Slovenka, čo im umožnilo utiecť pred vojnou k slovenskej rodine. A prihlásiť Natašu k nám do školy. Ostatné deti v triede toho o vojne na východnej Ukrajine vedia veľmi málo.

Tú súťaž o najhoršie prázdniny som jej ušila na mieru. Nikto iný to vyhrať nemohol.

- Tak my, napríklad, - povedal nahlas Dano Remenár a neunúval sa postaviť, - sme prerábali byt a skoro celé prázdniny sme nemali internet.

- No to muselo byť hrozné! – zvolala som s hraným zdesením. – Dúfam, že si to prežil!

Deti sa zasmiali a zvedavo sa dívali na Dana.

- Nielenže prežil, ja som dokonca nezomrel! – zasmial sa Dano a zabubnoval si päšťami na hrud' ako gorila.

- Gratulujem. Kto mal ešte ťažké prázdniny? No hláste sa, inak ten lístok budem musieť dať Danovi.

Nataša mlčky sedela v zadnej lavici vedľa Alenky Kráľkovej a bez akéhokoľvek záujmu o dianie v triede sa dívala z okna. Odrazu mi prišlo ľúto, že som tú súťaž vymyslela. Čo ak vôbec nechce rozprávať o hrôzach, ktoré prežila? Mnoho ľudí o zlých zážitkoch radšej mlčí.

Márne dúfajú, že im to pomôže skôr zabudnúť. Ale opak je pravdou – keď sa ústa otvoria, nočné mory pred svetlom uletia.

Zo zamyslenia ma vytrhol naliehavý hlas Filipa Mihálika, sprevádzaný netrpezlivým poskakovaním.

- Tak môžem? – pýtal sa.

- Hovor, Filip. Čo sa Ti cez prázdniny prihodilo?

- išli sme na lyžovačku, celá rodina. Mali sme ...

- A kde? – prerušila som ho.

- Na Martinské Hole. To je ... To je ...

- To je pri Martine, Filip.

Trieda sa rozosmiala. Filip zahanbene očervenel a stíchol, ale po chvíli pokračoval:

-Namiesto lyžovania sme štyri dni sedeli v hoteli, lebo pršalo. Oco s mamou sa potom cestou domov v aute pohádali a dodnes sa nerozprávajú.

Filip dorozprával a triumfálne sa poobzeral. Vedel, že vyhral. Čo je proti tomuto Danov internet?

-Vyzerá to tak, že máme víťaza, - povedala som a poobzerala sa po triede, či sa ešte niekto nehlási.

S Natašou sa nám stretli pohľady a spontánne, bez rozmyslu, som ju vyzvala:

-A čo Ty, Nataša?

Postavila sa a mlčky sa dívala do zeme.

-Nemusíš vravieť nič, keď nechceš,- povedala som a nedokázala som v hlase potlačiť ospravedlňujúci tón, - ale radi by sme o tebe niečo vedeli. Si s nami už niekoľko dní a ....

Chcem povedať, že by sme si veľmi vážili, keby si nám porozprávala niečo, o čom máme len hmlistú predstavu.

V triede sa rozhostilo ticho. Dokonca, ani triedni drzáni s Danom na čele nepokazili intímnosť tej chvíle. Už-už som ju chcela vyzvať, aby si sadla, keď prehovorila:

-Raz v noci k nám prišiel strýko Ihor so synovcom Andrejuškom, mojím bratrancom.

Andrejuška je ešte celkom maličký, má len tri roky. Otec ich dal spať do mojej izby a ja som spala s našimi v posteli. V noci začali ostreľovať dom a jeden granát zasiahol moju izbu.

Strýkovi Ihorovi skoro odtrhlo ruku, Tu, takto, - nakreslila si prstom na lakeť druhej ruky pomyselnú čiaru.

-Andrejuška nebol zranený. Otec ich odviezol do nemocnice. Všade bola tma, lebo nebola elektrina. Keď sa oco vrátil, povedal, že Andrejuška ohluchol a prestal rozprávať. Mama chcela, aby sme ráno odišli k babke a dedkovi do Košíc, ale otec nechcel, lebo je to veľmi ďaleko a vravel, že by sme nemali dosť peňazí ani na benzín.

Nataša odrazu zmĺkla, akoby sa zľakla, že povedala príliš veľa. Keď už mlčky stála niekoľko sekúnd začala som aj:

-Vojna je strašná. My si to ani...

Nataša sa z ničoho nič pustila rozprávať, akoby ma ani nepočula:

-Na druhý deň otec odišiel do nemocnice za strýkom a Andrejuškom a zase ostreľovali anšu ulicu. V mojej izbe chýbala stena a v celom byte bola strašná zima. Mama chcela poumývať

krv po strýkovi, ktorá bola všade po chodbe, ale netiekla voda.. Krčili sme sa v kuchyni pod stolom a plakali sme. Vystrelili okno na kuchyni a zasypalo nás sklo. Mamu to porezalo na hlave a na rukách. Mne sa nestalo nič, lebo ma mama tak objímala, že ma celú zakryla. Na obed sa oco vrátil, mal na tvári rany a krv, ale nepovedal nám, čo sa mu stalo. Viem len to, že mu zobrali auto. Nevieť kto. Oco priviedol aj Andrejušku a povedal, že ideme na Slovensko. Hneď. Zobrali sme si len pár vecí a všetko sme nechali tam. Išli sme vlakom do Odesy. Odtiaľ ďalším do Kyjeva a z Kyjeva sme leteli do Viedne. Dedko z Košíc nám kúpil letenka čakal nás vo Viedni na letisku. A minulý týždeň za nami pricestoval aj strýko Ihor. Má sa celkom dobre. Ruka ho bolí, ale tu sa mu o ňu dobre starajú. Strýko povedal, že naša ulica je celá rozstrieľaná a náš dom sa zrútil. Mám tam kamarátky, ale neviem o nich nič. A Andrejuška? Už počuje a začal rozprávať. Boli sme aj v ZOO v Košiciach. Dedko nám kúpil boby a boli sme sa bobovať. U nás v Mariupoli nikdy nebolo toľko snehu.

Chvíľu trvalo, kým som pochopila, že Nataša už definitívne dorozprávala. Sadla si aj bez môjho vyzvania.

Zvonec práve ohlásil koniec hodiny a začiatok prestávky, ale nikto sa nepohol.

-No, myslím, že tu nie je čo riešiť, - povedala som. – Lístok je Tvoj.

Nataša pokrútila hlavou.

-Nieeee, zatiahla a usmiala sa. – Bol by môj, keby som tam ostala. Ale ja som mala šťastie.

Dnešná naša spoločná téma je hrdina a hrdinstvo. Skúsime sa spolu o tom pohovárať. Isto mi však dáte za pravdu, že sa nám bude lepšie rozprávať keď sa predstavíme. Predstavím sa ja. Ja som sa vám predstavila a teraz by som rada spoznala Vás. Viem, že občas predstaviť sám seba nie je jednoduché. Trošku Vám to uľahčí. Predstavíte mi svojho spolužiaka, či spolužiačku, stačí meno a jednu informáciu o ňom či o nej, aby som si vedela predstaviť s kým s tu budem dnes rozprávať...

...idú deti ... Ďakujem

Prejdeme k téme – Hrdinstvo, či hrdina...

Poznáte nejakých hrdinov? Vedeli by ste mi povedať ich mená? Prípadne či to je na nich voľným okom vidieť? Áno, toto všetko by spĺňalo definíciu hrdinstva. Dokonca aj všetko znalý internet pri zadaní kľúčového slova hovorí že:

Hrdina môže byť:

- odvážny, udatný človek, ktorý vykonal veľký skutok, bohatier
- ústredná postava literárneho, filmového diela alebo počítačovej hry, pozri [protagonista](#)
- v slovenčine skloňovací vzor pre mužský rod – životné, pozri [skloňovanie v slovenčine#Mužský rod - životné](#)

Keď Vám ukážem nejaké obrázky osôb, či postáv budete vedieť, kto z nich je hrdina?

Obrázky a rozhovor o nich. Za svoje hrdinstvá si niečo zaslúžia? Čo? Odmenu? Čo je pre vás ako kolektív najväčšia odmena? Z čoho by ste sa tešili Vy? Lístok na koncert, do kina, hokej chcem vedieť na čo na jednej veci by ste sa mali dohodnúť. Oki.. lístok na koncert?

- Mám len jeden lístok, - povedala som žiakom a vrava v triede razom stíchla.

Po krátkej chvíli vzácneho ticha sa rozbzučali ako nepokojné včely. Očividne sa im nepáčila predstava, že pôjde len jeden z nich.

-Viac lístkov škola nemá, - odpovedala som na ich nevyslovenú otázku. – Z každej školy pôjde jeden žiak. Odmenu pre ostatných bude, že sa namiesto vysedávania v kine budú môcť vzdelávať v milovanej škole.

Na túto zlomyseľnosť reagovali hundraním. Nechala som ich chvíľu frflať, nech si uľavia. Po jarných prázdninách majú právo na symbolickú revoltu proti školskému poriadku.

Už sme v príbehu. A aj my máme jeden lístok, že? Tak ja mám kľúč takýto: nazriete do tejto krabice a poviete mi a aj spolužiakom prečo práve osoba, ktorú tam vidíte, by mala dostať tento lístok. Nebudete hovoriť, čo ste tam videli a koho, len prečo by práve osoba mala dostať tento lístok...

V tej triede, tak ako aj isto medzi vami sú rôzni žiaci, rôzne povahy a učiteľka si zvolila iný kľúč ako ja:

- A kto pôjde?- spýtal sa Dano Remenár, triedna hlásna trúba. – Zase Čipková, čo?

- Vylúčiť sa to nedá, - povedala som. – V zborovni sme sa o tom rozprávali a väčšina triednych učiteľov sa rozhodla obdarovať lístkom svojho najlepšieho žiaka.

- No jasné, Čipková, -zašomral Dano akože popod nos, ale dal si veľmi záležať na tom, aby ho bolo počuť až na nový Zéland.

- Ja som sa rozhodla pre inú cestu. Tento lístok, - vytiahla som zo zošita vstupenku do kina a ukázala ju triede, - dám tomu, kto mal najhoršie prázdniny. Kto mal počas prázdnin najväčšiu smolu.

Toto som nevymyslela len tak, pre srandu. Mali sme v triede novú žiačku. A hoci už s nami bola niekoľko dní, mala som pocit, že sa zatiaľ dostatočne nepredstavila.

Tak čo si myslíte o nepredstavenom dievčati, čo o nej vieme? Vedeli by ste mi ju opísať? Akú má postavu, čo nosí oblečené, akej farby má vlasy? Áno – nie? Rozhovor a keď Vám ukážem obrázok? Teraz by ste mi onej čo povedali? Dá sa človek súdiť podľa jediného pohľadu? Rozhovor (a aj obrázky charakteristických ľudí...)

Ďakujem skutočne to mohlo byť aj takto. A možno by nás mohlo zaujímať, čo uviedli spolužiaci tejto žiačky. Ich najväčšia smola. Tak si vy počujeme ukážky ich smoly.

Dano Remenár:

- Tak my, napríklad, sme prerábali byt a skoro celé prázdniny sme nemali internet.

Učiteľka:

- No to muselo byť hrozné! – zvolala som s hraným zdesením. – Dúfam, že si to prežil!

Dano Remenár:

- Nielenže prežil, ja som dokonca nezomrel! – zasmial sa Dano a zabubnoval si pästami na hrud' ako gorila.

Filip Mihálik sprevádzaný netrpezlivým poskakovaním.

- išli sme na lyžovačku, celá rodina. Mali sme ...

Učiteľka:

- A kde? – prerušila som ho.

Filip Mihálik

- Na Martinské Hole. To je ... To je ...

Učiteľka:

- To je pri Martine, Filip.

Filip Mihálik

-Namiesto lyžovania sme štyri dni sedeli v hoteli, lebo pršalo. Oco s mamou sa potom cestou domov v aute pohádali a dodnes sa nerozprávajú.

Učiteľka:

-Vyzerá to tak, že máme víťaza, - povedala som a poobzerala sa po triede, či sa ešte niekto nehlási.

Deti, mne sa vidí, že pani učiteľka nemá dobrý pocit z toho čo vymyslela. Asi to ani pre ňu nie je ľahké:

Nataša Vološinová, mala trinásť rokov a niekedy vo februári sa s rodičmi prisťahovala do Košíc z akejsi dedinky. Po otcovi je Ukrajinka, ale mama je Slovenka, čo im umožnilo utiecť k slovenskej rodine. A prihlásiť Natašu k nám do školy.

Tú súťaž o najhoršie prázdniny som jej ušila na mieru. Nikto iný to vyhrať nemohol.

Nataša mlčky sedela v zadnej lavici vedľa Alenky Kráľkovej a bez akéhokoľvek záujmu o dianie v triede sa dívala z okna. Odrazu mi prišlo ľúto, že som tú súťaž vymyslela. Čo ak vôbec nechce rozprávať o hrôzach, ktoré prežila? Mnoho ľudí o zlých zážitkoch radšej mlčí. Márne dúfajú, že im to pomôže skôr zabudnúť. Ale opak je pravdou – keď sa ústa otvoria, nočné mory pred svetlom uletia.

Už tušíme, že Nataši sa niečo zlé stalo. Niečo veľmi nepríjemné ju stretlo. Jedna z Vás bude Nataša a vašou ďalšou úlohou bude neverbálne čiže pohybom vyjadriť to, porozumenie s jej situáciou. Čiže prejavíte akýmkoľvek spôsobom účasť. Len bez slov.

Ďakujem, toto bolo inšpirujúce. Myslíte, že už vieme čo sa Nataši stalo, že tomu rozumieme? Čo keby sme dali slovo jej samej?

Učiteľka:

-A čo Ty, Nataša?

Postavila sa a mlčky sa dívala do zeme.

-Nemusíš vraviť nič, keď nechceš,- povedala som a nedokázala som v hlase potlačiť ospravedlňujúci tón, - ale radi by sme o tebe niečo vedeli. Si s nami už niekoľko dní a .... Chcem povedať, že by sme si veľmi vážili, keby si nám porozprávala niečo, o čom máme len hmľistú predstavu.

Nataša:

-Raz v noci k nám prišiel strýko Ihor so synovcom Andrejuškom, mojím bratrancom. Andrejuška je ešte celkom maličký, má len tri roky. Otec ich dal spať do mojej izby a ja som spala s našimi v posteli. V noci začali ostreľovať dom a jeden granát zasiahol moju izbu. Strýkovi Ihorovi skoro odtrhlo ruku, Tu, takto, - nakreslila si prstom na lakeť druhej ruky pomyselnú čiaru.

-Andrejuška nebol zranený. Otec ich odviezol do nemocnice. Všade bola tma, lebo nebola elektrina. Keď sa oco vrátil, povedal, že Andrejuška ohluchol a prestal rozprávať. Mama chcela, aby sme ráno odišli k babke a dedkovi do Košíc, ale otec nechcel, lebo je to veľmi ďaleko a vrazil, že by sme nemali dosť peňazí ani na benzín.

Učiteľka: Nataša odrazu zmĺkla, akoby sa zľakla, že povedala príliš veľa. Keď už mlčky stála niekoľko sekúnd začala som aj:

-Vojna je strašná. My si to ani...

Nataša:

-Na druhý deň otec odišiel do nemocnice za strýkom a Andrejuškom a zase ostreľovali našu ulicu. V mojej izbe chýbala stena a v celom byte bola strašná zima. Mama chcela poumývať krv po strýkovi, ktorá bola všade po chodbe, ale netiekla voda.. Krčili sme sa v kuchyni pod stolom a plakali sme. Vystrelili okno na kuchyni a zasypalo nás sklo. Mamu to porezalo na hlavu a na rukách. Mne sa nestalo nič, lebo ma mama tak objímala, že ma celú zakryla. Na

obed sa oco vrátil, mal na tvári rany a krv, ale nepovedal nám, čo sa mu stalo. Viem len to, že mu zobrali auto. Nevieť kto. Oco priviedol aj Andrejušku a povedal, že ideme na Slovensko. Hneď. Zobrali sme si len pár vecí a všetko sme nechali tam. Išli sme vlakom do Odesy. Odtiaľ ďalším do Kyjeva a z Kyjeva sme leteli do Viedne. Dedko z Košíc nám kúpil letenka čakal nás vo Viedni na letisku. A minulý týždeň za nami pricestoval aj strýko Ihor. Má sa celkom dobre. Ruka ho bolí, ale tu sa mu o ňu dobre starajú. Strýko povedal, že naša ulica je celá rozstrieľaná a náš dom sa zrútil. Mám tam kamarátky, ale neviem o nich nič. A Andrejuška? Už počuje a začal rozprávať. Boli sme aj v ZOO v Košiciach. Dedko nám kúpil boby a boli sme sa bobovať. U nás v Mariupoli nikdy nebolo toľko snehu.

Mohli by sme takto pokračovať a zrejme by sme sa dozvedeli o mnohých hrdinoch a hrdinstvách, či už detských, alebo aj dospelých, ale náš príbeh sa volá šťastie. Zdá sa Vám, že už je koniec, že vieme ako to skončí? Viete čo, rozdám Vám tieto kamienky. Mám tu váhu, krabičku či niečo podobné ..... Pravá strana je Nataša a ľavá strana je niekto iný...Kto si myslí, že najotrasnejšie prázdniny mala Nataša a mala by ten lístok dostať? V tom prípade dteá kamienok, guľôčku na stranu Nataše, kto si myslí že nie dá inam...

Vyšlo to v prospech Nataše... Myslíte si, že aj v našom príbehu to skončilo rovnako?

Učiteľka:

-No, myslím, že tu nie je čo riešiť, lístok je Tvoj.

Nataša:

-Nieeee, zatiehla a usmiala sa. – Bol by môj, keby som tam ostala. Ale ja som mala šťastie.

Ďakujem Vám za pozornosť, náklonnosť aj k našej hrdinke Nataši a prajem Vám pekný deň. Verím, že si odo dnes budete možno viac všímať aj tie všedné hrdinská, vďaka ktorým je náš život krajší a šťastnejší 😊.

Titulky k upravenému videu:

Ukrajina je nádherná a pohostinná krajina. My národ tejto zeme, sme zamilovaní do týchto zlatých polí a do čistého modrého neba do hôr pokrytých lesmi a modrého mora obmývajúceho naše brehy. Príroda Ukrajiny je rozmanitá. Každé zákutie má svoju krásu a neopakovateľnú rozmanitosť. Už 70 rokov sme žili v mieri. Pokolenie striedalo pokolenie

a nikto si ani len predstaviť nemohol, že sa znova môže zopakovať vojna. V detstve nám hovorili o hrôzach vojny a ako je pravidlom rozprávanie sa končilo slovami: Tým ktorí teraz žijú, ponajprv: mier medzi sebou a v celom svete, aby nikdy ani moji vnuci, ani moje deti, ani moji pravnuci, ktorých mám sedem, aby nikdy nevideli túto strašnú vojnu, ktorú som videla ja a moji rovesníci. Obyvatelia Ukrajiny sú mierumilovný národ, ktorý úprimne veril, že na našej zemi vždy bude mier a ľudia prežili skutočný šok, keď sa v našej zemi opäť začala vojna.

3,20 – 3,47

Neľútostná vojne neberie len životy mladých vojakov, ale tiež i prostých obyvateľov. Vojna neľutuje ženy, deti ani starých ľudí. Vojna necháva za sebou zničené mestá a dediny, spálené polia a lesy. V tých miestach, kde začína vojnové dianie, normálny život končí.

5,53 – 6,04

Doplazila som sa k lavičke, sadla som si a pred mojimi očami sa všetko rúcalo. Okenné rámy leteli, potrubie sa rozletelo.

7,06 – 7,25

Ako možno žiť s touto bolesťou? Ľudia musia pochopiť, že vojna je ... bomby si nevyberajú, kam budú letieť. Naši, vaši. Si za týchto, si za druhých. Kam si chcel ... aké boli tvoje myšlienky. Vojna hľa: zrovnala všetko so zemou a koniec.

8,37 – 8,55

Nikdy vo svojom živote som si nemyslela, že bude treba prežiť a počúvať výbuchy a uvidieť hrôzu v očiach našich detí, ktorú sme uvideli. Školu rozbombardovali. Nemôžem hovoriť ...

9,59 – 10,39

Prežili sme toho veľa. Prežili sme hrôzu výbuchov, prežili bombardovanie, prežili sme noci v pivniciach. Nikdy sme nemysleli, že budeme hľadať najbližší bombový úkryt v čase týchto výbuchov. Nikdy sme nemysleli, že pôjdeme do práce a budeme počítať počet výbuchov. To znamená: počítali sme, či môžeme prísť po zástavku, alebo aj dnes budeme musieť zostať doma. Toto bolo veľmi ťažké. Nikdy som nemyslela, že si na toto začnem privykať.

11,13 . 11,45

Vojna navždy zostane v pamäti ľudí. Ešte dlho sa im budú snívať nimi prežité nočné mory. Vojna, je keď je všade okolo teba zlo. A dobro je zabité a pochované niekde ďaleko. Ona je strašnejšia ako v hororových filmoch. Pohreby každý deň. Vo vojne začínaš veriť v Boha skutočne a nie ľahostajne. Pretože chápeš, že len Boh ťa môže zachrániť.

32,38 – 32,51

Teraz pozorujeme a vieme, čo je šťastie. Šťastie je pokojné nebo nad našou hlavou. Šťastie je keď sa usmievajú deti. Šťastie je, keď letí lietadlo a deti mu kývajú a hovoria: „lietadlo, hurá!“

35,15 – 37,10 PIESEŇ ....

Link na pôvodné video:

<https://www.youtube.com/watch?v=uYt18VQuKsc>

Spracovala: Silvia Kupcová

Mestská knižnica Mikuláša Mišíka v KaSS v Prievidzi